

मेरो भनाइ

यो E book त्रिभुवन विश्वविद्यालयको चार वर्षे वि .एड. प्रथम वर्षको मूल ऐच्छिक र अतिरिक्त ऐच्छिक विषय लिएर अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूका लागि **नेपाली कथा र उपन्यास (४१६)** पाठ्यक्रममा आधारित रही तयार पारिएको छ।वर्तमान सन्दर्भमा अधिकांश विद्यार्थीहरू विभिन्न कारणले चाहेर पनि क्याम्पसका भौतिक कक्षामा उपस्थित हुन नसकेका कारणले उनीहरूको शैक्षिक गुणस्तर दिन प्रतिदिन खस्कँदै गइरहेको छ । यसर्थ यो E book विद्यार्थीहरूको फुर्सदको समयमा उनीहरूको रुचि अनुसार उनीहरू रहेकै स्थानमा प्रविधिको प्रयोग गरी अध्ययन गर्न सकून् र खस्कँदो शैक्षिक अवस्थामा सुधार ल्याउन् भन्ने मूल उद्देश्यका साथ तयार पारिएको छ । यस E book को अधिकतम उपयोग गरी विद्यार्थीहरूले स्तरानुरूप ज्ञान हसिल गरी आफ्नो सिकाइलाई दिगो बनाउनुका साथै परीक्षामा उच्चतम अङ्क प्राप्त गर्न यो पुस्तक महत्वपूर्ण अध्ययन सामग्री बन्नेछ भने अर्कोतर्फ साहित्यका अध्ययता र शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा संलग्न हुने शिक्षकहरूका लागि पनि उत्तिकै सहयोगी सिद्ध हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

प्रस्तुत E book तयार पार्नेको लागि सल्लाह, सुझाव र प्रेरणा प्रदान गर्नुहुने क्याम्पस व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष, क्याम्पस प्रमुख र यस पुस्तकको डिजाइन लगायत अन्य प्राविधिक कुराहरूमा सहयोग गर्नुहुने यस क्याम्पसका UGC GRANTS अन्तर्गतका फोकल पर्सन युवराज दाहाल र ICT विभाग प्रमुख टीका थेवे प्रति विशेष आभार प्रकट गर्दछु । यस क्याम्पसमा अध्यापनरत सम्पूर्ण प्रध्यापक, उपप्राध्यापक ,सहायक प्रध्यापक,प्रशिक्षक , कर्मचारी र विद्यार्थीहरूलाई हृदयतःधन्यवाद प्रकट गर्दछु । आगामी दिनहरूमा सबै पक्षबाट सकारात्मक एवम् रचनात्मक सुझावको अपेक्षा गर्दै यो E book को अध्ययन गरी मूल्याङ्कन गर्ने जिम्मेवारी यहाँहरूलाई सुम्पन पाउँदा अत्यन्त खुसी महसुस गरेको छु।

भूमिका

गोबिन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले' नेपाली साहित्यका एक विशिष्ट कथाकारका रूपमा परिचित छन्। उहाँका रचनाहरूमा **मनोवैज्ञानिक गहिराइ, सामाजिक यथार्थवाद र संवेदनशील बाल मनोविज्ञान** को अनुपम संयोजन पाइन्छ। उहाँको लेखनशैली सरल भए पनि त्यसले मानवीय मनका गहिरा भावनाहरू, दमित इच्छा र सामाजिक अन्धविश्वासले पार्ने प्रभावलाई सूक्ष्म रूपमा केलाउँछ। उहाँले बालबालिकाको कोमल मनमा पर्ने सामाजिक चोटलाई विशेष महत्त्व दिनुभएको छ।

यसै सन्दर्भमा, गोठालेको 'निद्रा आएन' कथा एक उत्कृष्ट उदाहरणका रूपमा रहेको छ। यो कथाले एक सानी बालिका **जानी** को मनस्थिति मार्फत समाजमा व्याप्त '**बाबु टोकने**' जस्ता अन्धविश्वासले पार्ने गहिरो मनोवैज्ञानिक असरलाई चित्रण गर्छ। कथामा जानीको अन्तर्द्वन्द्व, बाबुको अभावको पीडा र सामाजिक आरोपले उनको मनमा उत्पन्न गरेको अपराधबोधलाई मार्मिक ढङ्गले प्रस्तुत गरिएको छ। यो कथाले पाठकलाई केवल एक कथा मात्र नभई सामाजिक संवेदनशीलता र बाल मनोविज्ञानको गहिराइलाई बुझ्न प्रेरित गर्छ।

गोबिन्द बहादुर मल्ल गोठालेको यो कथा केवल एक साहित्यिक रचना मात्र नभई सामाजिक संवेदनशीलताको एउटा बलियो आवाज पनि हो। 'निद्रा आएन' मार्फत उहाँले समाजको अन्धविश्वास, त्यसले बालबालिकाको मनमा पार्ने गहिरो चोट र पारिवारिक सम्बन्धको जटिलतालाई उजागर गर्नुभएको छ। यस कथाले पाठकहरूलाई सोचन बाध्य पार्छ—कसरी हामीले हाम्रा शब्द र व्यवहारले निर्दोष मनहरूमा पीडा दिइरहेका हुन्छौं।

विषय सूचि

कथाकार गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले' र उनको कथा 'निद्रा आएन'.....	१
गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले'को परिचय	१
उनका प्रमुख कृतिहरू:.....	१
'गोठाले'का कथात्मक प्रवृत्ति र विशेषताहरूको विश्लेषण.....	२
१. मनोविज्ञानको प्रयोग	२
बाल मनोविज्ञान	२
यौन र अपराध मनोविज्ञान	२
२. सामाजिकता.....	३
नेवारी संस्कृति र जनजीवन	३
सहानुभूति.....	३
अन्धविश्वासको चित्रण:	३
३. बालजगतका समस्याको विश्लेषण	३
लक्ष्मी पूजा' कथाको उदाहरण.....	३
संवेदनशील प्रस्तुति:.....	३
सामाजिक प्रभाव:.....	३
४. यौन इच्छा र अनुभूतिको चित्रण	४
दमित इच्छाको विश्लेषण	४
सामाजिक सन्दर्भ.....	४
५. पाश्चात्य शैलीको अनुसरण	४
६. अन्य विशेषताहरू	४
कथाको विश्लेषण र सारांश	५
कथावस्तु.....	६

कथाका प्रमुख पात्रहरू	५
कथाका प्रमुख विशेषताहरू	५
भाषाशैली.....	७
कथाको सन्देश	७
निष्कर्ष.....	११

कथाकार गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले' र उनको कथा 'निद्रा आएन'

गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले'को परिचय

नेपाली साहित्यका प्रख्यात कथाकार गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले'को जन्म वि.सं. १९७९ असार २६ गते काठमाडौंको ओम बहालमा भएको थियो। उनले कथा, उपन्यास, नाटक र एकाङ्की लेखनमार्फत नेपाली साहित्यमा आफ्नो विशिष्ट स्थान बनाएका छन्। उनले आइ.एस.सी.सम्म अध्ययन गरेका थिए र वि.सं. १९९७ मा शारदा पत्रिकामा प्रकाशित 'त्यो भाले' कथाबाट आफ्नो साहित्यिक यात्रा सुरु गरे। गोठालेले शारदा पत्रिका (वि.सं. २००५) र आवाज पत्रिका (वि.सं. २००७) को सम्पादन गरेका थिए। साथै, उनले नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानको आजीवन सदस्यता (वि.सं. २०३३) र निर्वाचन आयोगको सदस्यता (वि.सं. २०३६) मा समेत योगदान पुऱ्याए।

गोठालेको साहित्यिक योगदानको सम्मानमा उनलाई विभिन्न पुरस्कारहरू प्राप्त भएका छन्:

त्रिभुवन प्रज्ञा पुरस्कार (वि.सं. २०४२)

भवानी साहित्य पत्रकारिता पुरस्कार (वि.सं. २०४५)

वेदनिधि पुरस्कार (वि.सं. २०४८)

पाण्डुलिपि पुरस्कार (वि.सं. २०५३)

उनका प्रमुख कृतिहरू:

कथासङ्ग्रह: कथासङ्ग्रह (वि.सं. २००३), कथैकथा (वि.सं. २०१६), प्रेम र मृत्यु (वि.सं. २०३९), बाहकथा (वि.सं. २०५२), जङ्गबहादुर हिरण्यगर्भकुमारी (वि.सं. २०६१) आदि।

नाटक: भूसको आगो (वि.सं. २०१३), च्यातिएको पर्दा (वि.सं. २०१६), दोष कसैको छैन (वि.सं. २०२७)।

एकाङ्की सङ्ग्रह: भोको घर (वि.सं. २०४३)।

उपन्यास: पल्लो घरको झ्याल (वि.सं. २०१६), अर्पणा (वि.सं. २०३५) आदि ।

‘गोठाले’का कथात्मक प्रवृत्ति र विशेषताहरूको विश्लेषण

१.मनोविज्ञानको प्रयोग

गोठाले नेपाली कथासाहित्यमा मनोवैज्ञानिक कथाकारका रूपमा प्रख्यात छन्। उनको विशेष रुचि बाल मनोविज्ञान, यौन मनोविज्ञान र अपराध मनोविज्ञानमा केन्द्रित छ। उनको पहिलो कथा ‘त्यो भाले’ (वि.सं. १९९७) बाल मनोविज्ञानमा आधारित छ।

बाल मनोविज्ञान

गोठालेले बालबालिकाको कोमल र संवेदनशील मनस्थितिलाई सूक्ष्म रूपमा विश्लेषण गर्छन्। ‘निद्रा आएन’, ‘लक्ष्मी पूजा’, र ‘परमेश्वर’ जस्ता कथाहरूमा बालबालिकाको भावनात्मक द्वन्द्व, सामाजिक दबाव, र मनोवैज्ञानिक प्रभावलाई गहिरो रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

उदाहरणका लागि, ‘निद्रा आएन’ कथामा ज्ञानी नामकी बालिकाको मनमा समाजले लगाएको ‘बाबु टोकने’को आरोपले उत्पन्न गरेको अपराधबोध र पीडालाई मार्मिक ढंगले चित्रण गरिएको छ। यस्ता कथाहरूले बालबालिकाको मनमा सामाजिक अन्धविश्वासले पार्ने गहिरो प्रभावलाई उजागर गर्छ।

गोठालेको यस्तो प्रस्तुति बालबालिकाको भावनात्मक संवेदनशीलता र उनको मनोवैज्ञानिक गहिराइलाई बुझ्ने उनको असाधारण क्षमतालाई देखाउँछ।

यौन र अपराध मनोविज्ञान

गोठाले सिग्मन्ड फ्रायड र कार्ल युङको मनोवैज्ञानिक सिद्धान्तबाट प्रभावित छन्। उनले मानवीय मनका दमित यौन इच्छा र अपराध मनोविज्ञानलाई कथामा समेटेका छन्।

यौन मनोविज्ञानको प्रयोगले उनको कथामा पात्रहरूको आन्तरिक द्वन्द्व र जटिल भावनाहरूलाई गहिरो रूपमा प्रस्तुत गर्छ। यस्ता कथाहरूमा पात्रहरूको दमित इच्छा र तिनको मनस्थितिको सूक्ष्म विश्लेषण पाइन्छ।

अपराध मनोविज्ञानमा आधारित कथाहरूमा उनले व्यक्तिको अपराधबोध, सामाजिक दबाव, र नैतिक द्वन्द्वलाई प्रस्तुत गर्छन्। यस्ता कथाहरूले पाठकलाई पात्रको आन्तरिक संसारमा गहिरिएर सोचन बाध्य बनाउँछ।

२. सामाजिकता

गोठालेका कथाहरू सामाजिक यथार्थमा आधारित छन् । उनले काठमाडौं उपत्यकाको नेवारी जनजीवन, संस्कृति, परम्परा र अन्धविश्वासलाई जीवन्त रूपमा चित्रण गरेका छन्। उनका कथामा सामाजिक मूल्य, मान्यता र समस्याहरूलाई गहिरो रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

नेवारी संस्कृति र जनजीवन: गोठालेले काठमाडौं उपत्यकाको निम्न र मध्यमवर्गीय समाजलाई आफ्ना कथामा प्राथमिकता दिएका छन्। उनले नेवारी संस्कृति, धार्मिक मान्यता र सामाजिक रीतिस्थितिलाई कथामा जीवन्त बनाएका छन्। उदाहरणका लागि, 'लक्ष्मी पूजा' कथामा नेवारी समाजको आर्थिक अभाव र धार्मिक परम्परालाई चित्रण गरिएको छ।

सहानुभूति: गोठालेको कथामा निम्न र मध्यमवर्गीय पात्रहरूप्रति गहिरो सहानुभूति देखिन्छ। उनले यस्ता पात्रहरूको जीवन, संघर्ष र भावनालाई संवेदनशील रूपमा प्रस्तुत गर्छन्।

अन्धविश्वासको चित्रण: कथाहरूमा सामाजिक अन्धविश्वास र तिनको प्रभावलाई पनि उजागर गरिएको छ। 'निद्रा आएन' कथामा 'बाबु टोक्ने' जस्ता अन्धविश्वासले बालिकाको मनमा पार्ने प्रभावलाई मार्मिक रूपमा देखाइएको छ।

३. बालजगतका समस्याको विश्लेषण

गोठालेले बालबालिकाका समस्याहरूलाई विशेष ध्यान दिएर विश्लेषण गर्छन्। उनको विचारमा बालबालिकाका भावना र समस्याहरू प्रौढहरूको भन्दा फरक र संवेदनशील हुन्छन्।

'लक्ष्मी पूजा' कथाको उदाहरण: यो कथामा आर्थिक अभावका कारण लक्ष्मी पूजा मनाउन नसकेको बालक लालको कुण्ठित इच्छा र भावनालाई गोठालेले कलात्मक रूपमा प्रस्तुत गरेका छन्। लालको मनमा भएको पीडा, अपेक्षा र सामाजिक दबावलाई सूक्ष्म रूपमा चित्रण गरिएको छ।

संवेदनशील प्रस्तुति: गोठाले बालबालिकाको संवेदनशील मनस्थितिलाई गहिरो रूपमा बुझ्छन्। उनका कथामा बालबालिकाको निर्दोषता, तिनको भावनात्मक दृग्दृष्टि, र सामाजिक प्रभावलाई सशक्त रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ। 'निद्रा आएन' कथामा ज्ञानीको अपराधबोध र बाबुको अभावले उत्पन्न भएको पीडाले यो कुरालाई प्रष्ट पार्छ।

सामाजिक प्रभाव: गोठालेले बालबालिकामाथि सामाजिक मान्यता र अन्धविश्वासको प्रभावलाई पनि विश्लेषण गर्छन्। यस्ता कथाहरूले समाजलाई बालबालिकाको मनोवैज्ञानिक स्वास्थ्यप्रति संवेदनशील हुन प्रेरित गर्छ।

४. यौन इच्छा र अनुभूतिको चित्रण

गोठाले सिगमन्ड फ्रायड र कार्ल युङका मनोवैज्ञानिक सिद्धान्तबाट प्रभावित भएर यौन मनोविज्ञानलाई आफ्ना कथामा समेटेका छन्।

दमित इच्छाको विश्लेषण: उनले मानवीय मनका दमित यौन इच्छा र तिनको प्रभावलाई सूक्ष्म रूपमा प्रस्तुत गर्छन्। यस्ता कथाहरूमा पात्रहरूको आन्तरिक द्वन्द्व र तिनको मनस्थितिको गहन विश्लेषण पाइन्छ।

मानवीय मनको सूक्ष्मता: गोठालेले पात्रहरूको यौन अनुभूति र तिनको मनोवैज्ञानिक प्रभावलाई यथार्थपरक रूपमा चित्रण गर्छन्। यस्ता कथाहरूले मानवीय मनको जटिलतालाई उजागर गर्छ।

सामाजिक सन्दर्भ: यौन मनोविज्ञानको चित्रण गर्दा गोठाले सामाजिक र सांस्कृतिक सन्दर्भलाई पनि जोड्छन्, जसले कथालाई थप गहिराइ प्रदान गर्छ।

५. पाश्चात्य शैलीको अनुसरण

गोठालेले पूर्वीय कथाशैलीभन्दा पाश्चात्य कथाशैलीको प्रभावलाई बढी ग्रहण गरेका छन्।

नेवारी शब्दावलीको प्रयोग: उनको कथामा नेवारी शब्द र वाक्यहरूको प्रयोगले स्थानीय मौलिकता थपिएको छ। यो संयोजनले उनको कथालाई नेपाली साहित्यमा विशिष्ट बनाएको छ।

सरल र मिठासपूर्ण भाषा: गोठालेको भाषा सरल, सहज र मिठासपूर्ण छ। उनले जटिल विषयवस्तुलाई पनि सरल तर गहिरो रूपमा प्रस्तुत गर्छन्। 'निद्रा आएन' कथामा यस्तो भाषिक शैलीको प्रयोगले पाठकलाई भावनात्मक रूपमा बाँध्छ।

आधुनिक दृष्टिकोण: पाश्चात्य शैलीको प्रभावले उनको कथामा आधुनिकता र मनोवैज्ञानिक गहिराइ थपिएको छ, जसले उनलाई परम्परागत नेपाली कथाशैलीभन्दा फरक बनाउँछ।

६. अन्य विशेषताहरू

गोठालेका कथाहरूमा थप निम्नलिखित विशेषताहरू देखिन्छन्:

परिवेश अनुकूलको भाषा: गोठालेले कथाको परिवेश र पात्रहरूको सामाजिक-सांस्कृतिक पृष्ठभूमि अनुरूप भाषा प्रयोग गर्छन्। यो विशेषताले कथालाई यथार्थपरक र जीवन्त बनाउँछ।

तृतीय पुरुष कथन: उनले प्रायः तृतीय पुरुष कथन शैली प्रयोग गर्छन्, जसले पात्रहरूको भावना र परिवेशलाई वस्तुनिष्ठ रूपमा प्रस्तुत गर्छ।

सहरिया मध्यमवर्गीय समाजको चित्रण: गोठालेले काठमाडौंको सहरिया मध्यमवर्गीय समाजको जीवन, संस्कृति, र समस्यालाई कथामा चित्रण गर्छन्।

नारीहरूको पीडा र दमित अवस्था: उनको कथामा नारी पात्रहरूको पीडा, दमित अवस्था, र सामाजिक यथार्थलाई गहिरो रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

आन्तरिक मनस्थितिको चित्रण: गोठालेले पात्रहरूको बाह्य व्यवहारभन्दा आन्तरिक मनस्थितिलाई प्राथमिकता दिन्छन्। उदाहरणका लागि, 'निद्रा आएन' कथामा ज्ञानीको अपराधबोध र भावनात्मक द्वन्द्वलाई गहन रूपमा विश्लेषण गरिएको छ।

वस्तुवादी जीवन दर्शन: उनको कथामा वस्तुवादी दृष्टिकोण झल्किन्छ, जसले जीवनका यथार्थ पक्षहरूलाई उजागर गर्छ।

चरित्रप्रधान कथाहरू: गोठालेका कथाहरू चरित्रप्रधान हुन्छन्, जहाँ पात्रहरूको व्यक्तित्व, भावना, र द्वन्द्वले कथालाई गहिराइ प्रदान गर्छ।

गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले'का कथाहरू मनोवैज्ञानिक गहिराइ, सामाजिक यथार्थ, र सांस्कृतिक चित्रणको अनुपम संयोजन हुन्। उनको कथाशैलीले बाल मनोविज्ञान, यौन मनोविज्ञान, र सामाजिक समस्याहरूलाई सूक्ष्म र संवेदनशील रूपमा प्रस्तुत गर्छ। नेवारी संस्कृति र मध्यमवर्गीय समाजको चित्रण, सरल भाषा, र पाश्चात्य शैलीको प्रभावले उनको कथालाई नेपाली साहित्यमा विशिष्ट बनाएको छ। 'निद्रा आएन', 'लक्ष्मी पूजा', र 'परमेश्वर' जस्ता कथाहरू उनको कथात्मक कौशल र सामाजिक चेतनाको उत्कृष्ट उदाहरण हुन्। यी विशेषताहरूले गोठालेलाई नेपाली कथासाहित्यको एक अग्रणी र प्रभावशाली कथाकारका रूपमा स्थापित गर्छ।

कथाको विश्लेषण र सारांश

'निद्रा आएन' गोविन्द बहादुर मल्ल 'गोठाले'को एक मनोवैज्ञानिक र सामाजिक यथार्थमा आधारित कथा हो। यो कथाले बाल मनोविज्ञान, पारिवारिक सम्बन्ध, सामाजिक अन्धविश्वास र व्यक्तिगत पीडाको गहन चित्रण गर्छ। कथाको केन्द्रिय पत्र आठ वर्षीया बालिका ज्ञानी हुन्। उनको जीवनमा आफ्नो बाबुको मृत्युको कारणले समाज र परिवारबाट लगाइएको 'बाबु टोकने'को आरोपले गहिरो मानसिक प्रभाव पारेको छ। कथाले ज्ञानीको अन्तर्द्वन्द्व, उसको संवेदनशील मनस्थिति र सामाजिक अन्धविश्वासको प्रभावलाई सूक्ष्म रूपमा प्रस्तुत गर्छ।

कथावस्तु

कथा ज्ञानीको दैनिक जीवनको एक साँझको घटनाबाट सुरु हुन्छ। ऊ आफ्नो काँचको पुतली सजाउँदै छिन् र त्यसलाई फरिया, टीका र गहना लगाइदिएर काल्पनिक संसारमा रमाइरहेकी छिन्। यही बेला उनको दाजु धनले पैसा चोर्न उनलाई आमाको बाकसको साँचो ल्याउन भन्छ । ज्ञानीले साँचो ल्याउन अस्वीकार गर्छिन् । धनले उनलाई 'बाबु टोक्ने' भन्दै जिस्काउँछ। यो शब्दले ज्ञानीको मनमा गहिरो चोट पुऱ्याउँछ। उनको जन्मको रातमा बाबुको मृत्यु भएको थियो । त्यसैले समाजले उनलाई त्यसको दोषी ठान्छ।

धनको बारम्बारको जिस्क्याइ र 'बाबु टोक्ने'को आरोपले ज्ञानीको मनमा पीडा र क्रोध उत्पन्न हुन्छ। उनले आफ्नो प्रिय काँचको पुतली धनलाई हानेर फुटाइदिन्छिन् । सानो ऐना पनि फुट्छ। यो घटनाले आमालाई रिस उठ्छ । उनले ज्ञानीलाई थप्पड हान्छिन्। आमाले पनि 'बाबु टोक्ने'को आरोपलाई दोहोऱ्याउँदा ज्ञानीको मनमा गहिरो पीडा थपिन्छ। बज्यैले उनलाई सम्झाउने प्रयास गर्छिन् तर ज्ञानीको मन शान्त हुँदैन।

राति सुत्ने बेला ज्ञानीको मनमा बाबुको मृत्यु र आफूमाथिको आरोपको चिन्ताले निद्रा आउँदैन। उनले आमासँग प्रश्न गर्छिन् - "म जन्मेको रातमा बा मर्नुभएको हो?" आमाले यो कुरालाई अस्वीकार गर्न खोज्छिन् तर ज्ञानीको मनमा यो प्रश्नले गहिरो जरा गाडिसकेको छ। कथाको अन्त्यमा ज्ञानीले मसिनो स्वरमा सोधिन्छ, "आमा, म मरें भने बा फेरि आउनुहुन्छ?" यो प्रश्नले उनको मनको गहिरो पीडा, अपराधबोध र बाबुको अभावलाई झल्काउँछ।

कथाका प्रमुख पात्रहरू

ज्ञानी: आठ वर्षीया बालिका उनको संवेदनशील मनले कथालाई भावनात्मक गहिराइ दिन्छ। उनको जन्मको रातमा बाबुको मृत्यु भएको कारण समाजले उनलाई 'बाबु टोक्ने'को आरोप लगाउँछ। यस घटनाले उनको मनमा गहिरो प्रभाव पार्छ।

धन: ज्ञानीको दाजु हो धन। ऊ ज्ञानीलाई जिस्काउँछ 'बाबु टोक्ने' भन्दै मानसिक चोट पुऱ्याउँछ। उसको व्यवहार बालसुलभ भए पनि क्रूर छ।

आमा: ज्ञानी र धनकी आमा उनी आफ्नो पतिको मृत्युको पीडामा डुबेकी छिन्। उनको रिस र ज्ञानीमाथिको थप्पडले उनको भावनात्मक तनाव झल्किन्छ।

बज्यै: ज्ञानीप्रति सहानुभूतिशील पात्र हुन । उनी ज्ञानीलाई सम्झाउने र माया गर्ने प्रयास गर्छिन्।

कथाका प्रमुख विशेषताहरू

बाल मनोविज्ञानको चित्रण: कथाले ज्ञानीको संवेदनशील मनस्थितिलाई गहिरो रूपमा प्रस्तुत गर्छ। 'बाबु टोक्ने'को आरोपले उनको मनमा अपराधबोध र पीडा उत्पन्न गर्छ, जुन उनको निद्रा नआउने अवस्थामा झल्किन्छ।

सामाजिक अन्धविश्वास: कथाले नेपाली समाजमा प्रचलित अन्धविश्वास, विशेषगरी 'बाबु टोक्ने' जस्ता आरोपहरूले बालबालिकाको मनमा पार्ने प्रभावलाई चित्रण गर्छ।

पारिवारिक सम्बन्ध: ज्ञानी, धन, आमा र बज्यैबीचको सम्बन्धले पारिवारिक तनाव, माया, गलतबुझाई र मिश्रणलाई देखाउँछ।

मनोवैज्ञानिक गहिराइ: गोठालेको लेखन शैलीले ज्ञानीको आन्तरिक द्वन्द्व, अपराधबोध र बाबुको अभावको पीडालाई सूक्ष्म रूपमा प्रस्तुत गर्छ।

यथार्थवादी चित्रण: कथाले काठमाडौं उपत्यकाको निम्न-मध्यमवर्गीय परिवारको जीवन, संस्कृति र सामाजिक मूल्य-मान्यताहरूलाई जीवन्त रूपमा चित्रण गर्छ।

भाषाशैली

सरल र मिठासपूर्ण भाषा: गोठालेले सरल, सहज र स्थानीय नेवारी शब्दावलीको प्रयोग गरेर कथालाई मौलिक बनाएका छन्।

तृतीय पुरुष कथन: कथा तृतीय पुरुष कथन शैलीमा लेखिएको छ, जसले पात्रहरूको भावना र परिवेशलाई वस्तुनिष्ठ रूपमा प्रस्तुत गर्छ।

प्रतीकात्मकता: काँचको पुतली र ऐना टुक्रिनुले ज्ञानीको भाँचिएको मन र आत्मसम्मानलाई प्रतीकात्मक रूपमा चित्रण गर्छ।

कथाको सन्देश

'निद्रा आएन' कथाले सामाजिक अन्धविश्वास र पारिवारिक व्यवहारले बालबालिकाको मनमा पार्ने गहिरो प्रभावलाई उजागर गर्छ। यो कथा समाजलाई प्रश्न गर्छ कि कसरी निर्दोष बालबालिकालाई गलत आरोपले मानसिक रूपमा आघात पुऱ्याउँछ। साथै, यसले बाबुको अभावमा हुर्किरहेकी बालिकाको भावनात्मक र मनोवैज्ञानिक अवस्थालाई मार्मिक रूपमा प्रस्तुत गर्छ।

निष्कर्ष

‘निद्रा आएन’ गोविन्द बहादुर मल्ल ‘गोठाले’को मनोवैज्ञानिक कथाशैली र सामाजिक यथार्थको संयोजनको उत्कृष्ट उदाहरण हो। कथाले ज्ञानीको माध्यमबाट समाजको अन्धविश्वास, बाल मनोविज्ञान र पारिवारिक सम्बन्धको जटिलतालाई प्रस्तुत गर्छ। यो कथा पाठकलाई गहिरो भावनात्मक प्रभाव छोड्न सफल छ, र नेपाली साहित्यमा गोठालेको विशिष्ट स्थानलाई पुनः पुष्टि गर्छ।